

Marija in Andrej Štremfelj

O B J E M N A V R H U S V E T A

Objem na vrhu sveta

Marija in Andrej Štremfelj

Marija in Andrej Štremfelj
Objem na vrhu sveta

© Marija in Andrej Štremfelj, 2020

Uredila
Marija Bukovec

Lektorirala
Bernarda Lenaršič

Spremno besedo napisala
Tina Di Battista in Tomaž Jakofčič

Oblikoval
Rok Pezdirc

Natisnila
Tiskarna Ozimek, Trzin

Naklada
3000 - 1. natis

Izdala in založila
Marija Štremfelj, s. p., Cirilova ulica 5, 4000 Kranj

Vse fotografije, razen drugače označenih, so iz osebnega
arhiva avtorjev knjige Marije in Andreja Štremfija.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

796.52(235.243)(092)

ŠTREMFEJ, Marija
Objem na vrhu sveta / Marija in Andrej Štremfelj ;
[spremno besedo napisala Tina Di Battista in Tomaž
Jakofčič]. - 1. natis. - Kranj : M. Štremfelj, 2020

ISBN 978-961-07-0108-8
1. Štremfelj, Andrej, 1956-
COBISS.SI-ID 26954243

Najinim otrokom,
Katarini, Anžetu in Neži.
Brez njih bi Everest izgubil svoj sijaj.

Kazalo

	Večni ogenj	VII
1	Pogled čez vrh	5
2	Ko sva slišala rasti travo	7
3	Črna luknja smrti	23
4	Sanje na tehtnici	27
5	Čas pred odhodom	39
6	V mestu templjev	69
7	Pot skozi deželo nasmehov	97
8	Šotori na ledeniku Kumbu	133
9	V labirintu	157
10	Deviški svet Everesta	181
11	Z mislimi na vrh	209
12	Ko velikani postanejo majhni	227
13	Vse poti vodijo navzdol	277
14	Presenečenje v Katmanduju	287
15	Pod domačim orehom	291
	Zahvala	295
	Podatki o odpravi	299

Večni ogenj

Bilo je februarja 1998. Ravno se je začel delati dan, ko sva vstopila v grapo med Travnikom in Šitami. Po sledih, ki so pričale o družbi v smeri in odličnih razmerah, sva lepo napredovala. Zgoraj v grapi so se razmere poslabšale in pod strmim skokom na vrhu sva dohitela svoje predhodnike. Mirko in Matija sta bila že pod zadnjim težkim delom. Za nama so prišli še trije: Uroš, Marko in Andrej. Andrej Štremfelj. Mirko je plezal skalni skok, ki je bil neprijetno posnežen, vsake toliko časa je preko njega priletel pršni plaz. Spominjam se, da sem ob tem vsakič pogledal vstran, a Mirko je bil še vedno tam. Počasi smo že začeli drgetati in se prestopati na snežni polički, ko sta le uspela preplezati težavno mesto.

Na vrsti je bil Andrej. Ravno se je vrnil z mednarodnega alpinističnega srečanja na Škotskem. Brez oklevanja je zavrnil vrv zgornje naveze in predstava se je začela. Brez najmanjšega trzljaja ali hitrega giba, nadvse elegantno je z lednim orodjem preplezal težavni skalni skok. Česa takšnega nihče od ostalih še ni videl v živo. Vedel sem, da Andrej ni samo himalajec, temveč tudi odličen plezalec, a vseeno sem bil presenečen nad predstavo.

To je bilo moje prvo srečanje z njim, zelo bežno. Pravo razodetje se je zgodilo šele naslednje leto. Tam, kjer se človeški karakterji pokažejo do zadnjega odtenka, kjer vse maske padejo in se pokažejo vse dobre in slabe človeške lastnosti – v zahtevnem okolju

najvišjih gora na svetu! Dva meseca in pol smo preživel v Tibetu. Plezali smo na Gjačung Kang, skoraj osem tisoč metrov visoko goro, po še nepreplezani severni steni. Odprava predstavlja enega najmočnejših spominov v mojem življenju. Veliko zaslug pri tem ima prav vodja odprave Andrej Štremfelj. S svojo mirnostjo, preudarnostjo, a vseeno z vrhunskemu alpinistu zelo potrebno močno voljo in vztrajnostjo je imel glavne zasluge, da v dolgem obdobju slabega vremena nismo pobegnili iz Tibeta tako kot prav vse ostale alpinistične odprave.

Andrej Štremfelj je v alpinističnem svetu znan kot himalajski plezalec. Devetkrat se je povzpел na vrh, višji od 8000 metrov. Bolj poglobljena analiza njegovih odpravarških dosežkov izvrže nedvoumno dejstvo: Andrej Štremfelj je najuspešnejši slovenski himalajski plezalec vseh časov, saj je na vsaki odpravi, ki se je je udeležil, priplezal na vrh gore ali pa je bil v navezi, ki je dosegla najvišjo točko. Upam si tudi trditi, da spada med pet najboljših svetovnih himalajskih plezalcev vseh časov.

Kaj ima Andrej, česar drugi nimajo, da je lahko opravil toliko skrajno zahtevnih alpinističnih vzponov na raznih delih sveta? Je to fiziologija? Je to boljši izkoristek kisika na višini? Nadnaravna moč? Ne, kakor sem ga uspel prebrati sam, je Andrej fiziološko povsem normalen človek. Kar mu je pomagalo in ga porinilo tako daleč pred ostale himalajske plezalce, je skrito v glavi, je njegov odnos do alpinizma. Je njegovo večno navdušenje nad plezanjem, nad alpinizmom, nad gorami. Čisto, skoraj otroško navdušenje, ki v vseh letih ni pojenjalo niti za odtene, mu je pomagalo premagovati tudi najtežje situacije v gorah. In ga še danes, že upokojenega, še vedno žene naprej. Biti z njim v gorah je užitek in je časovni stroj! Zgodbe, ki jih bo mimogrede povedal v klepetu po večerji, niso samo zgodbe, so legende! Andrej je živa legenda!

Tega se slovenski alpinisti, kaj šele laična javnost, ne zavedamo. Seveda ne, saj se z njim srečujemo v gorah in plezališčih. Je eden od nas, alpinistov. Smo v času hitrih, bežnih informacij. Danes to, jutri že nekaj novega. Starih dejstev, pa čeprav

tako zelo pomembnih, predvsem mladi ne opazijo. Nova, sveža informacija, čeprav morda puhla, že skoči iz telefona, zapolni »pomnilnik« in izpodriva vrednejše podatke.

Vse to je morda še očitnejše pri Mici, Mariji Štremfelj, gospe profesorici Mariji Štremfelj. Kdo bi si mislil in verjel, kaj vse je dala skozi. Vse trde življenjske preizkušnje je niso porinile iz smeri, ki se je je oprijela. Da je elegantna gospa opravila številne, tako vrhunske alpinistične vzpone po svetu, si človek ob bežnem srečanju ne bi mislil. Na list papirja bi na eno stran lahko napisali imena štirih osemtisočakov: Broad Peak, Everest, Čo Oju, Daulagiri. Na drugo stran bi napisali ime športnoplezalne smeri, Adria, in njeno oceno IX+. Vmesni prostor bi lahko zapolnili z neštetimi zahtevnimi vzponi, ki nam jih hitro prikaže spletni iskalnik. A za to ni potrebe, saj obvladovanje dveh sicer medsebojno odvisnih disciplin na takšni ravni pomeni vrhunsko mojstrstvo, kakršnega v času Marijinih dosežkov ni bilo moč najti v biografiji nobene ženske na svetu.

Najina prva intenzivnejša srečanja z Marijo segajo dobrih petnajst let nazaj. Marija se je takrat pričela šolati za gorsko vodnico z mednarodno licenco. Naskrivaj je bila deležna nemalo dvomljivih pogledov, češ kaj ji je pa tega treba na »stara leta«. »Verjetno za vodenje planinskega krožka v šoli,« so bila glasna razmišljanja. Andrejeva alpinistična slava in karizma Mariji nista bili v pomoč, saj se je po mnenju mnogih »šlepala« za Andrejem. Mariji to ni prišlo do živega, kakor je niso ustavili redek zrak na osemtisočakih, majhni oprimki težkih športnih smeri, posnežena severna stena Široke peči, mrzli bivaki v najtežjih alpskih stenah ali smrti bližnjih. Mirno je opravljala izpit za izpitom in si po nekaj letih pripela vodniško značko. In se tedaj razživela v novi luči. V spoštljivih – da ne rečeva neverjetnih – letih, ko je edina briga večine njenih vrstnic skrb za vnuke, redno vodi svoje goste po grebenu Hörnli na Matterhorn, ki predstavlja enega od najzahtevnejših vodniških vzponov v Alpah. Takoj naslednji dan se tudi ona posveti svojim vnukom. Za nekaj dni, preden ponovno odide na Matterhorn.

Everest je lepa in visoka gora, najvišja na svetu. Stati na njenem vrhu so bile sanje večine alpinistov. Andrej je na vrh kot prvi Slovenec stopil že davnega leta 1979. Njun skupni Everest se je zgodil dobrih deset let kasneje. Nekoč je bil Everest skorajda pojem, a v desetletjih po njunem vzponu je močno devalviralo. Predvsem po zaslugi medijev, suhoparnih poročil in kritik na račun gneče na gori. Res je, plezanje na Everest se je v tem času spremenilo. Tik za njunim vzponom se je zgodil prvi vodniški vzpon na goro in za seboj potegnil plaz ljudi, željnih stati na najvišji točki planeta. A tako je povsod okoli nas, stvari so postale dostopnejše. Toda kdo ima pravico soditi in kritizirati? Postavljati neverjetno lepo in mogočno goro, skoraj pravilno črno piramido, ki sega najvišje, v tako slabo luč, ki jo tako zelo razvrednoti? Le tisti, ki so tam gori, na višini preko 8000 metrov, že bili, sami, brez podpore šerp in vodnikov. In koliko je takšnih ljudi? Jih je sedaj ob vsem razvoju tehnike več, kot jih je bilo v času, ko sta najvišjo goro sveta osvajala zakonca Štremfelj? Večina kritikov, kaj šele novinarjev, ki kopira sliko gneče na Everestu, ne spremlja alpinizma ali pa tega ne dela poglobljeno. Zato se ljudje ne zavedajo, da alpinistov, ki bi bili sami sposobni plezati na najvišje vrhove sveta drugače, skorajda ni več. Zato, ker je ljudi vse bolj strah. Večina ljudi se počuti varno le še v svojem kibernetnem prostoru. Kako neki bi danes odkrili Ameriko? Seveda, s pomočjo tehnologije, s sateliti. S čistim pogumom zelo težko, poguma Kolumbovega formata ni več. Prav tako v alpinizmu ni več Messnerjev in tudi Štremfeljev ne. Zato naj bralcev ne odvrne ime Everesta v naslovu. To ni navadna, »še ena« knjiga o Everestu!

Naj se vrneva k njima. Na skupni Everest sta odšla mlada, tako se nama zdi sedaj, doma sta pustila dva majhna otroka. Sta jima s tem škodovala, je to pustilo trajne posledice v njunem razvoju? Danes se zdi takšna gesta vredna obravnave socialne službe. A prav ta otroka, Katarina in Anže – sledila jima je še Neža – sta se razvila v čudovita, uspešna človeka tudi po zaslugi nepojmljive

širine in življenjske modrosti svojih staršev, pridobljene v najtežjih preizkušnjah lovljenja ravnotežja na tistem tankem robu med biti in ne biti.

Knjiga, ki je pred nami, je čudovita in enkratna. Na zunaj je to knjiga o vrhunskem alpinizmu par excellence. Avtorja sta predstavnik garaškega alpinizma in generacij, ki so prinesle slovenskim alpinistom nesmrtno slavo in spoštovanje. Rdeča nit pripovedi je seveda odprava na Everest, a s te niti vseskozi kapljajo utrinki – včasih alpinističnih vzponov v Alpah, romantičnih spominov, žal tudi tragičnih nesreč in poškodb. A pod platnicami se skriva tudi čudovit učbenik. Nevsiljivo vabi, da ga vzamemo v roke v času, ko življenje teče prehitro, ko ljudje gledajo in hitijo tako daleč naprej, da ne vidijo več ljudi, ki so jim najbližje. V času, ko se več kot tretjina poročenih parov loči, bi bila ta knjiga lahko priročnik življenja v dvoje. Učbenik pristne ljubezni, medsebojnega spoštovanja, sprejemanja in žrtvovanja. Morda bomo med vrsticami lahko prebrali, kaj je recept za nepredstavljivo vitalnost v sorazmerno poznih letih. Kaj ni to vendarle le preprosta ljubezen, počasi, a neskončno goreča ljubezen med njima, ki je ustvarila mirno gnezdo, kjer sta se odpočila in si zacelila rane?

Marija in Andrej sta nama vzor v mnogo pogledih. Naše poti so seveda unikatne, a v številnih točkah podobne, celo iste vrhove, tudi najvišje, imamo na svojih seznamih. In vsakič, ko se nama pojavi kak nov siv las in naju zbode strah pred staranjem, strah pred nezmožnostjo početi to, kar nas tako zelo izpolnjuje, pomisliva nanju in na njuno neskončno energijo. Kako je staranje lahko lepo!

S svojo tiho skromnostjo se do sedaj nista pustila razgaliti. Sedaj sta se, končno! Lahko bomo pogledali v njuno dušo in srce. Lahko bomo pogledali v človeka, ki sta se popolnoma predala drug drugemu, družini in športu. Izredno veliko sta dosegla, a pri tem ostala zvesta sebi in svojim načelom.

Marija in Andrej sta bila takrat, leta 1990, verjetno na višku svojih moči, njun dosežek je dozorel v idealni kombinaciji izkušenj,

ki jih prenesejo leta ukvarjanja z alpinizmom, ter čiste telesne moči in vzdržljivosti. Ali predstavlja Everest vrh njune alpinistične poti? Ne, opravila sta lepo število vzponov, ki so tehnično težji od Everesta. A tistega oktobra 1990 se je vse skupaj lepo zložilo: dva, ki se imata rada in imata skupno strast, alpinizem, ta pa jima vedno znova postavlja cilje, ki jih lahko premagujeta skupaj. Ne vedno na isti vrvi, morda tudi le z duhovno podporo od doma. A tokrat skupaj, na najvišjem vrhu sveta! Prvi zakonski par na strehi sveta. Dejstva, ki se, površno navržena, zazdijo skoraj kičasta, a knjiga sama je vse prej kot to! Zgodba, pisana v tenkočutnem jeziku, nas počasi, preko številnih vmesnih postaj, ki so marsikdaj težavne, celo krute, pripelje do vrha gore. Gore, ki sega v vesolje.

Objem na vrhu sveta

- Marija
- ▲ Andrej

*Moja beseda in moje oznanilo nista bila
v prepričevalnih besedah človeške modrosti,
temveč sta se izkazala Duh in moč.*

—1 Kor 2,4

Začetek prečke na Daulagiriju nad taborom tri v smeri proti vrhu. Za Marijo je bilo to prečenje pri sestopu skoraj usodno.

Pogled čez vrh

V vitrini z nakitom artiklov niso zamenjali cela dva meseca. Še vedno je pritegnil pogled prstan z velikim zelenim smaragdom. Vendar danes žari močnejše, zamolkla barva tolmana je intenzivnejša. Lenobno si ga ogledujem in dopolnjujem z uhani, ki sem jih takrat le zaznala. Odložim nakup, ker me reka ljudi potegne v nemiren tok hitenja. Za rokav me pocuka Indijec s piščalmi v platneni, na rami viseči torbi. Menda sem mu obljubila nakup vsaj ene piščali, ko se vrnem. Ne spomnim se. Slike in besede časa, ki se mi zdi neskončno daleč, so zabrisane. Pogledam ga v temnorjave oči in vem, da ne laže. Smehlja se in na flavtico zaigra nepalsko poskočnico. Za tretjino zniža ceno, medtem ko se otroci v krogu zavrtijo v ritmu glasbe. Ko je zmanjka, zapojejo sami. Ljudje se ustavljajo in kot jaz sproščeno spremljajo dogodke, ki sledijo. Še nekaj prodajalcev glasbil se pridruži, bobni dopolnijo osrednji refren zvokov, ki z gostijo ulico v zamašek. Promet zastane in kmalu hupe vozil vseh tipov prekrijejo ubrano melodijo. Kot reka, ki najde izhod na robu struge, najprej pešci pohitijo mimo cestne zapore. Tujcem se mudi, v vseh prepoznam sebe izpred dveh mesecev, pred odhodom. Komaj opažena zelenina prstanov in nestrpen odgovor prodajalcu piščali – to je bilo vse, na kar sem se lahko osredotočila takrat, pred odhodom na Mount Everest. Šele vsi napor in ovinkasta pot preko najvišje gore sveta so zaznave vsega, kar se dogaja okoli mene, spremenili v intenziven kolaž občutij.

Alpinist Andrej in pripravnica Marija
na vrhu Dovškega križa v družbi
članov alpinističnega odseka. Andrej
spredaj levo, Marija zadaj desno.

Družabno življenje v Paklenici.

Marija (skrajno desno)
s Petrom Markičem in
Slađano Momirović na
vrhu Dolgega hrbta.

Postala sva par. Pozimi
na vrhu Storžiča.

Marija v stebru Cordier
v Grandes Charmoz.

Sestop z
Daulagirija.

Borut Bergant
na drugem
ledišču v severni
steni Eigerja.

Nižinska nosača med
počitkom na poti skozi
pokrajino Solo.

Pot skozi deželo nasmehov

Prijazna sauní, ženska, ki predstavlja glavo lodža, šefica, ki ima pod nadzorom vse, kar se v hiši dogaja, in je marljiva bolj kot mravlja, mi ponudi skodelico dišeče bele kave. Komaj se dani, ona pa je že zakurila v preprostem štedilniku in pripravila poživljajoči jutranji napitek. Prvi petelini so odpeli in me prebudili, kar me sploh ne jezi, ampak sem jim celo hvaležen. Sonam, eden naših šerp, v čigar hiši smo danes prespali, mi je obljubil jutranji pogled na Everest. Popoldne in vso noč je deževalo. Upamo, da so to zadnji izdihljaji poslavljaljokega se monsuna. Kljub jasnim jutrom se megle hitro oprimejo vrhov in jih skrijejo pred našimi zvedavimi pogledi. Naravnost hrepenimo po gorah. Dnevi pred odhodom od doma in priprave v Katmanduju so nas naredili lačne, lačne hoje in plezanja, lačne ostrih zasneženih vrhov, o katerih smo sanjali z odprtimi očmi.

Če hočem videti Everest, moram vstati zgodaj. Kot otrok sem, ki se veseli nove igrače. Pravzaprav sploh ne nove. Everesta v preteklosti nisem samo videl, celo na njem sem že bil, čeprav se mi zdi vzpon pred enajstimi leti tako neznansko daleč, kot da sem o tem samo sanjal. Stopim na travnik pred hišo, ki je najvišja v vasi. Kakih ducat jih leži na položnem travnatem grebenu. Kot piščanci, ki tekajo za kokljo, so razporejene nad majhno preprosto stupo. Pogled mi splava proti severu. V prebujajočem se dnevu, ko so globoke doline še v polmraku, se visoki grebeni že svetijo v jutranji svetlobi. Vsak naslednji se zdi višji, bolj oddaljen. Tisti najbližji so

Skozi razpoko v
Ledenem slapu
se prebijamo
mimo serakov.

V labirintu

Ledeni slap je v meni od nekdaj vzbujal strah, spoštovanje, negotovost. O njem sem bral že kot otrok, ko sem požiral knjige z alpinistično tematiko in se navduševal nad junaki, ki so prvi iskali pot preko njega in jo opremljali z lesenimi lestvami ali enostavnimi bruni, v katera so bile vsekane stopnice, kot so jih imeli Indijanci za vhod v svoje pueble. Ledeni slap mi je vedno predstavljal primer objektivne nevarnosti, ki se ji ne da izogniti. Ruska ruleta.

Do našega vzpona leta 1979 je morala vsaka odprava z nepalske strani najti prehod preko tega labirinta ledu. Mi smo se tej pošasti izognili, v zameno pa smo bili prisiljeni preplezati izjemno strmo steno, ki je zapirala prehod na sedlo Lo La in zahodni greben Everest. Toda skalna stena je bolj ali manj stabilna, pri miru, Ledeni slap pa se premika s hitrostjo enega metra na dan in je zato podvržen neprestanemu spreminjanju. Samo takrat sem ga lahko neprizadeto opazoval od daleč.

Pri skupni odločitvi za to odpravo sva z Marijo največ razmišljala prav o Ledenem slapu. Ledenik Kumbu nastaja v ogromnem zatrepu med Everestom, Lotsejem in Nuptsejem. Ozek prehod, pravzaprav izhod iz Zahodne globeli, ogromne gmote ledu najprej nasilno stisne, potem pa iztisne po zelo strmi podlagi na uravnavo, kjer se zaradi široke in položne doline povsem umiri. Zaradi velikanskega pritiska iz Zahodne globeli in nenadnega ozkega prehoda je hitrost premikanja ledenika na področju Ledenega slapa

Široka razpoka v Ledenem slapu.

Žare na lestvah, pritrjenih preko razpoke.

Tabor ena na robu
Ledenege slapa.

Spodnja pobočja prvenstvene variante
v jugozahodni steni Mount Everesta.

Marija v izstopnem žlebu prvenstvene
varianthe v jugozahodni steni Everesta.

Marija v severnih pobočjih Lotseja
na poti proti Ženevski ostrogi.

Ko velikani poštanejo majhni

Jutranje igranje ruske rulete v popolnoma spremenjenem Ledenem slapu je bilo k sreči kratko, saj sva za celotno pot iz baze do tabora dve potrebovala manj kot štiri ure. Oba se dobro počutiva. Kaže, da se je Marija končno aklimatizirala. Le pri hrani je še zelo previdna, saj jo izkušnje iz bližnje preteklosti še vedno strašijo.

Zgodnji prihod v tabor pred pomembnimi dnevi na poti proti vrhu je utrujajoč. Počutim se kot dirkalni konj v boks pred finalno dirko, ki mu mišice v napetem pričakovanju trzajo in komaj čaka, da se požene v dir, tekma pa žal odpade in bo na vrsti šele naslednji dan. Na moč dolgočasno in mučno čakanje naslednjega jutra buri dogajanje na hribu. Vreme se je ustalilo in prav gotovo bodo nekateri danes dosegli vrh. Johan načne vprašanje o smotrnosti poskusa slabo aklimatizirane skupine pred nami, ki danes poskuša priti na Južno sedlo. V primeru, da bi bil samo vodja odprave, bi verjetno ravnal drugače. Tako pa imam tudi sam željo doseči vrh in zaradi kasnejših očitkov nikomur ne želim omejevati svobode odločitve. Poleg tega Johan, ki z odpravo ni živel ves čas, že od začetka priprav, slabo pozna razmerja med člani odprave in težko razume, da je ta odprava zelo drugačna od večine jugoslovanskih, ki sva se jih v preteklosti udeležila oba. Naša razmišljanja v pravem trenutku prekine Lenard, ki sporoča, da sta se s Tatjano odločila za sestop. Vzpon na Južno sedlo se je zanj izkazal za pretrd oreh. Sergio pa nadaljuje z dvema nosačema. Ker je radijsko postajo nosil

Lenard, ki je zaostal, smo sedaj brez zveze s Sergiem, kar nas vse po malem skrbi.

Nosačev dolgo ni nazaj in skrb za usodo zgornje trojke postaja vse bolj nadležna. Poskriti v šotore in pripravljeni za naslednji dan smo ob sedmih zvečer neskončno veseli prihoda obeh nosačev. Sergio je prišel v tabor štiri in bo jutri sam poskusil še malo naprej. Nosača pa sta doživljala celo dramo. Padam je imel namreč težave z zdravjem in je moral odnehati še pod sedlom. Rindzi je šel naprej sam, v taboru štiri odložil tovor in se vrnil do izmučenega prijatelja. Naložil si je ves njegov tovor ter se otovorjen s kisikovo masko, z reducirnim ventilom in nekaj Sergieve osebne opreme še enkrat povzpел do tabora štiri ter se potem vrnil. Klobuk dol, kakšna požrtvovalnost.

Od vsega začetka občudujem predanost naših višinskih nosačev pod taktirko Pembe. Bili smo edina odprava, v kateri ni prišlo do opaznih trenj med višinskimi nosači samimi ter med njimi in člani odprave. Pemba je okrog sebe nabral večinoma mlade fante, željne dokazovanja, in tudi nekaj bolj izkušenih. Pemba izstopa po letih in izkušnjah, zato ga vsi spoštujejo. Bil sem priča lepemu dogodku, potem ko sem zvečer pripravil osem tovorov. Nosači, med njimi tudi Pemba, so zjutraj pred odhodom težkali tovore, potem pa tega, ki bi ga moral nesti Pemba, razdelili med sabo in mu rekli, naj kar ostane v baznem taboru. Bili so kot ena družina: usklajeni, nesebični, delavni in vzdržljivi. Sem in tja so se dobesedno šalili z goro in razdaljami na njej.

Z nepalskimi člani odprave od kuhinjskega pomočnika do višinskega nosača sem imel vedno poseben odnos, ki je bil mešanica Tonetove⁴⁵ strogosti in Aleševega⁴⁶ prijateljevanja. Dejstvo, da so oni zaposleni na naši odpravi, sem skušal obrusiti in omehčati s hvaležnostjo za njihovo iskrenost, zvestobo in požrtvovalnost. Odnos do njih se je na naših odpravah precej razlikoval od tistega, ki so ga včasih doživeli pri velikih, dominantnih narodih, kot so Angleži,

45 Tone Škarja.

46 Aleš Kunaver.

Francozi, Nemci ..., katerih posamezniki so se obnašali preveč kolonialistično in gospodovalno. To so mi večkrat povedali šerpe sami. Podobno je z odnosom do lastnih otrok. Z njimi se igramo, se šalimo, jih razvajamo in jim popuščamo, vendar mora biti nekje neka meja, ki v kritičnih trenutkih natančno razmeji, kdo je otrok in kdo starš. Tudi kot učitelj sem hitro ugotovil, da z dijaki ni dobro pretirano prijateljevati. Vedno sem poskrbel za to, da se je vedelo, kdo je dijak in kdo učitelj. Še posebej pri športni vzgoji, ki naj bi bila bolj sproščen del učnega procesa, so nekateri kolegi podlegli skušnjavi in so dovolili odnos na »ti«, kar je običajno vodilo v nered in so dijaki pozabili, da z učiteljem vseeno niso skupaj pasli krav.

Naš odnos lepo opiše dogajanje pred dnevi v taboru dve. Ob njihovem prihodu v tabor, z Marijo sva ta dan počivala, sem skuhal juho za vse. Dodal sem ji kuhan krompir in riž, ki so ju prinesli s sabo, in družno smo pojedli vse skupaj, se sproščeno pogovarjali ter se šalili kot prijatelji. Naslednje jutro, ko bi morali skupaj z Davorjem navsezgodaj odriniti proti taboru tri, je bilo presenetljivo mirno. Zrinil sem se iz šotora in pogledal, kaj se dogaja. Davor je sedel v šotoru ob odprtem vhodu kot kup nesreče: »Nosači nočejo gor. Pravijo, da je preslabo vreme!« Stopil sem do šotora, kjer so spali nosači. Mrkega pogleda, Marija pravi, da bi še smrt prestrašil, sem samo vprašal, kdaj mislijo naprej. Brez besed so vstali, se pripravili in odnesli svoje tovore.

Pembo sem prvič srečal na odpravi na Šiša Pangmo. Odprava je bila kratka in ni imel veliko možnosti, da se izkaže. Že takrat sem opazil, da Pemba poprime za vsako delo. Dobro govori angleško, poleg tega pa se sporazumeva tudi v tibetanščini in japonščini, saj je delal za več japonskih odprav in pravi, da je jezik precej podoben nepalščini. Sam te sorodnosti nikakor nisem prepoznal. Leta 1986 je bil tečajnik v slovenski šoli za vodnike v Manangu, najboljši tisto leto. Star je osemindeset let in pravi, da je to dovolj, da se kot nosač ne sili več v ospredje.

Daljnega leta 1977 je bil na vrhu Everesta skupaj s prvim Korejcem. Izhaja iz družine z nosaško tradicijo. Njegov oče je bil nosač

Pogled z Balkona proti Južnemu sedlu.

Marija na pobočjih pod Balkonom.

Johan nad Balkonom. Zadaj Makalu.

Z Južnega vrha se odpre pogled na
vršni greben s Hillaryjevo stopnjo.

Razgled z vrha proti jugu. Lotse, četrti najvišji vrh na svetu, je globoko pod nami. V slabe pol ure se nam bo na vrhu pridružil še Johan.

Večerni pogled na Everest s Kalapatarja.

"Če so novinarji, se ne bom slikal!"
Avtor fotografije neznan.

Pod domačim orehom

November v Katmanduju zahladi le v nočeh. Dnevi so še topli, v kratkih rokavih opravljamo še zadnje nakupe in si krajšamo čas do odhoda. Vračamo se v jesenski hlad Evrope in v toplino doma.

Hrepenenje po bližini otrok in vseh dragih se stopnjuje po vsakem telefonskem pogovoru, ki ga opravi kdo izmed nas. Ni še brezžičnih telefonov in vrste za pogovor z drugo celino so dolge. Nihče se ne razburja, čas je tu posebna kategorija počasnega prelivanja dni in noči.

Na letalu iz Amsterdama izstopamo v svojih svetlih jaknah, stkanih iz jakove volne. Množica, zbrana na zagrebškem letališču, nas prav zato prepozna že z razgledne ploščadi. Njihovi navdušeni glasovi sežejo prav do nas. Iščem dve drobni postavi in ju najdem na ramenih nečakov z mahajočimi rokami, verjetno tudi s solzami, ki pa jih še ne vidim. Sama se z njimi borim že pol poti. Mislila sem, da jih bo do pristanka že zmanjkalo, pa se spet ulijejo kot slap, da komaj prepoznam stopnice, ki vodijo na trdna tla.

Z enako silovitostjo kot na vrhu Everesta čustva zamajejo mojo odločitev, da tokrat ne bom točila solz. Ko se Katarina in Anže stisneta k nama in se naju okleneta kot klop, vem, da je bilo vredno preživeti vse to. Tudi za to srečanje, katerega enkratnost se je vtisnila v kamrice spomina in nas osrečuje še danes. Brez vsega, kar se je zgodilo, in brez ločenosti takih doživetij ne more biti.

श्री ५ को सरकार

पर्यटन मन्त्रालय

पर्वतारोहणको लागि इजाजत पत्र

EXPEDITION-PERMIT

HIS MAJESTY'S GOVERNMENT

MINISTRY OF TOURISM

KATHMANDU, NEPAL

Ekspedicijski permit — dovoljenje nepalske vlade za vzpon.

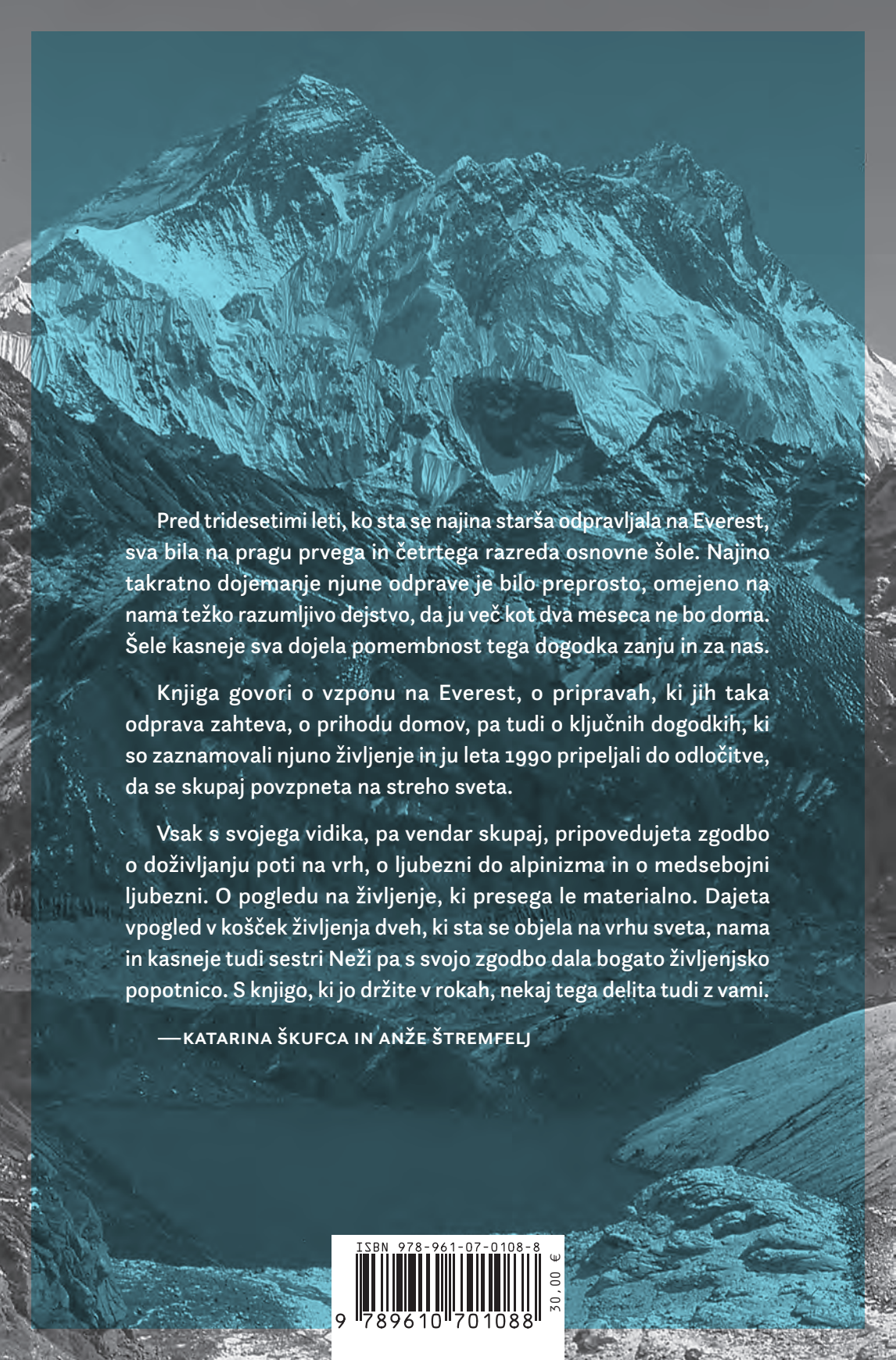
ALPE ADRIA SAGARMATHA EXPEDITION

Everest–Lhotse

Vodja: Tomaž Jamnik
Člani: Žare Guzej – zdravnik
Davor Zupančič
Marco Sterni
Mauro Petronio
Lorenzo Mazoleni
Sergio de Infanti
Lenard Vidali
Dušan Jelinčič
Silvo Karo
Janez Jeglič
Marija Štremfelj
Andrej Štremfelj – vodja od Katmanduja naprej
Tatjana Gregori – pridružena članica

Vodja višinskih

nosačev: Pemba Norbu Šerpa
Kuhar: Bitendra Bahadur Tamang
Zvezni oficir: Mr. S. R. Timalsena

Pred tridesetimi leti, ko sta se najina starša odpravljala na Everest, sva bila na pragu prvega in četrtega razreda osnovne šole. Najino takratno dojemanje njune odprave je bilo preprosto, omejeno na nama težko razumljivo dejstvo, da ju več kot dva meseca ne bo doma. Šele kasneje sva dojela pomembnost tega dogodka zanju in za nas.

Knjiga govori o vzponu na Everest, o pripravi, ki jih taka odprava zahteva, o prihodu domov, pa tudi o ključnih dogodkih, ki so zaznamovali njuno življenje in ju leta 1990 pripeljali do odločitve, da se skupaj povzpnete na streho sveta.

Vsak s svojega vidika, pa vendar skupaj, pripovedujeta zgodbo o doživljanju poti na vrh, o ljubezni do alpinizma in o medsebojni ljubezni. O pogledu na življenje, ki presega le materialno. Dajeta vpogled v košček življenja dveh, ki sta se objela na vrhu sveta, nama in kasneje tudi sestri Neži pa s svojo zgodbo dala bogato življenjsko popotnico. S knjigo, ki jo držite v rokah, nekaj tega delita tudi z vami.

—KATARINA ŠKUFCA IN ANŽE ŠTREMFELJ

ISBN 978-961-07-0108-8

9

789610701088

30,00 €